

# Roztomile mrazivá cesta do podsvětí

Praha, Karlin Studios, 21. 5. – 19. 7.; kurátorka projektu Caroline Krzysztan

Vybavuji si okamžik, kdy jsem jednoho podzemního dne roku 2009 otevřel dveře jistého bytu typického měšťanského domu v pražské Myslíkově ulici číslo 9 – a zůstal jsem překvapen stát. Jako bych vstoupil někam, kde se zastavil čas. Prázdný byt, v němž zůstaly sny těch, kteří v něm žili. Tak zněl podtitul oné tehdejší výstavy nazvané 2. patro (viz At. č. 23/09). Autorku osobně neznám, něčím ve své tvorbě je mi však až intimně blízká. To „něco“ je skryto jako tajemství svého druhu v inscenované atmosféře prostor, které si propůjčuje, aby je, přeneseně i doslova, popsala osobními výpověďmi, které jsou však zároveň výpověďmi mými, mých dětí, mých přátel i lásek, všech těch, které znám, ale dost možná i těch, o jejichž existenci vůbec nic nevím... Svými site specific instalacemi Kamila Ženatá (1953) vytváří intenzivní blízkost prožívanou hmatatelně. Fyzicky. Tělesně. Ukazuje zdánlivou všednost okamžiků, které jsou vzdor své banálnosti plny pomíjivých zážraků a kouzel. Paradoxně jejich prostřednictvím vypráví o odcizení, destrukci a uvěznění v oddělených vnitřních světech. O peklech a očistcích soukromých vesmírů.

Od té doby se vzrůstajícím zájmem sleduji onu červenou nit, o níž autorka píše v katalogu k dnešní výstavě Horizont událostí – První část. V čase a prostoru labyrintu světa nahlížím do komnat jejích intimních sdílení, stávám se součástí snů a imaginací, které předává naléhavě, a přece s jakousi těkavou lehkostí. Potkal jsem tak postupně Velekněžku, Mága, Poutníka, Dábla a další postavy theatra mundi v Galerii Prádelna v psychiatrické léčebně Bohnice (Roll All Over, 2011, viz At. č. 24/11), kteří se točili v rytmu pohybu planet; poslouchal jsem hlasy nepřítomných v celách Ženského dvora v Malé pevnosti Terezín (viz At. č. 14-15/13); procházel jsem mezi stíny v Centru současného umění DOX a dlouhé minuty okouzleně pozoroval nebesko-podmořské mihotání světél

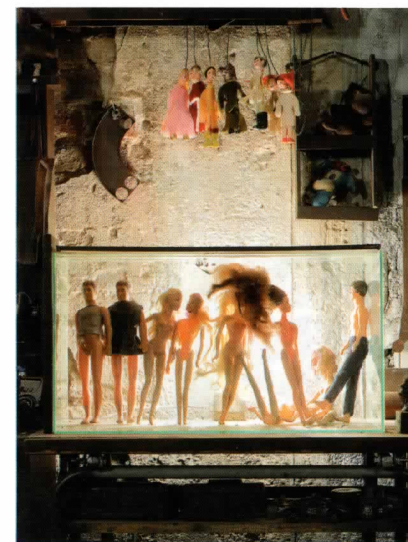
v instalaci Oplakávání (Ženský dvůr, 2013, viz At. č. 14-15/13). V Karlin Studios nyní navádí koridor hned od vstupu do galerie návštěvníka mezi zadní stranu „ohrady“ a bílou zeď, na níž jsou drobným, úhledným rukopisem vepsány poněkud enigmatické, přímo však povědomě znějící textové koláže. Pečlivá textura připomínající blahé paměti klasický váleček. Zastavuji se a namátkou čtu: „Mám k dispozici nový pokoj. Je celý bílý, čistý, nezařazený. Líbí se mi. Plánuju, jak ho zařídím, kam umístím nábytek. Potom slyším babičku, jak šeptá mámě něco o mojí sexualitě, stydím se za to. Mám pocit, že to všichni vědí... Nepříjemný pocit studu.“ Vymezená cesta mně směřuje ke schodům. Vedou mě dolů. Do sklepa. A ještě mnohem hlouběji: do podsvětí. Horizont událostí. Tentokrát Kamila Ženatá zve k účasti na ojedinelém experimentu. Nava-



Pohled do části environmentální instalace Horizont událostí Kamily Ženaté v Karlin Studios v Praze. Foto Martin Polák (3x)

zující na své velké předchozí téma transgeneračního přenosu traumatu, zaměřila se nyní na ženy současnosti. Sestavila experimentální skupinu 8 dobrovolnic (Lenka Čechová, Nelly Dvořáčková, Helena Gaudeková, Lenka Lagronová, Andrea Lexová, Jana Lokajová, Zuzana Šlachtová, Eva Tomanová), které v průběhu několika měsíců pracovaly (a dosud pracují) v sebeznavacím procesu v autorčině ateliéru. Z jejich výpovědí, imaginací a snů vytvořila ve sklepních prostorách Karlin Studios rozsáhlou a znepokojivou instalaci, která odhaluje intimní a skrytá místa v duších účastnic celého procesu. Návštěvník je tak svědkem autentických, nереžirovaných svědectví, která přicházejí z jinak nedostupného vnitřního území do veřejného prostoru.

Památník paměti – jedna z částí instalace – odhaluje cestu do nevědomí. Do vešnické paměti. Do vzpomínek zaháčkovaných v úzkosti a bezmoci... Stovky hraček a všelijakých „cajků“ ze šuplat spolu s plyšáky-gaučáky (odklizenými do světa nesmrtných zbytečností) a nesazenými svačinami zde vytvářejí bizarní zakonzervovanou sestavu z kdysi blízkých emočních souputníků a mazlíčků. Komiksově ladění vyprávěných imaginací tyto příběhy zjemňuje – a s laskavostí karikuje do poetických skečů, navzdory deníkovým zápisům na vlhkých zdech, jež evokují školní tabule. Desítky malých příběhů ve spoje osvětleném prostoru, tisíce slunců ve dvanáctých domech, letmé kapitoly z dětství. Levitující předměty, malá škodolibá zvířátka za očními víčky. Svítící šaty na věneček, obtěžkaná tyč s obnošeným šatstvem... Jaké asi budou letos Vánoce? Používání loutek, panenek a plyšáků není v umění neobvyklé. Tak například v krátkém eseji Filosofie hraček se francouzský básník Charles Baudelaire zamýšlí nad tím, proč mají děti tendenci hračky ničit. Chápe tuto destrukci jako snahu dítěte najít v předmětu své touhy – duši. Zjištění, že



Z instalace Kamily Ženaté. Horizont událostí v Karlin Studios v Praze

jde jen o hmotu, v níž duše není skrytá, je podle Baudelaira počátkem melancholie a zamlklosti. Hračka jako průvodce dítěte složitým světem sehrává ale podstatnou roli i svou protichůdností. Jednak je zdrojem frustrace, protože předmět neožije a neprojeví lásku, jednak je objektem v umělem světě úniku od těžko snesitelné reality. „V tokijské čtvrti Akihabara se nachází firma Clone Factory, která se zabývá 3D tiskem lidských obličejů, které následně montuje na tělo panenky s kuličkovými klouby. Zájem zvětšit se v podobě panenky mají především mladé ženy. Dívky se tak snaží zachovat trojrozměrný obraz toho, jaký měly v den svatby účes, make-up a šaty. Výsledné panenky působí pozoruhodnou kombinací roztomilosti a mrazivé morbidity.“ (in: Hrajeme si celý den, Národní muzeum, 2013)

Tak jako i předchozí realizace Kamily Ženaté je také Horizont událostí počínem s jasnou linkou soustředění a zájmu o pohyb a proměnu horizontu, přičemž východiskem se jí stává nehybnost. Svě inscenace vytváří jako vážně míněný magický proces, v jehož závěru lze zaznamenat pohyb či změnu v duši toho, jenž tuto výzvu k cestě do svého vlastního nitra přijal. Vizualita tak slouží umělkyni především

jako prostředek k popisu toho, co je očím neviditelné. Jedním z podstatných atributů instalací je jejich dočasnost. A není divu, že také tato okolnost hraje pro autorku svoji významnou roli. Nabízí návštěvníkovi vstup do situace s vědomím, že jde o jedinečný zážitek, který opět pomine. Můžeme ho zmeškat. Můžeme ho minout. Lze do něho jen vstoupit, ne se však vrátit; můžeš si pouze „něco“ odnést v sobě. Domnívám se, že Kamila Ženatá s tímto iniciačním aktem pracuje zcela cíleně, takřka až šamansky (rozuměj: léčivě), neboť se zajímá v tomto procesu i ona sama již dotkla kořenů poznání – a tedy působí jako psychopompos, průvodce zaslíbením, v podzemních prostorách, a to nejen ve snech či imaginacích. V rozhovoru s Milanem Ohniskem, který můžeme číst ve zdraženém katalogu k výstavě, zmiňuje: „Nelze o tom říkat všechno. Zkušenost lze jenom zažít. Nejde jenom o hračky. Jde o vazby, kořeny, vzpomínky, zápisy, pocity, klece, Vánoce, identitu, vyprázdňenost, nenaplněnost, iluzi, očekávání...“

Součástí celého projektu Horizont událostí je i divadelní hra, kterou píše osobitá česká dramatička Lenka Lagronová (viz ukázka v katalogu), jež je sama jednou z členek zmíněné experimentální skupiny žen. Její první dějství letos uvedlo divadlo Letí v prostorách Karlin Studios dne 16. 6. Další rozměr projektu je časový, neboť se odehrává v průběhu tří let. Kopíruje tak reálné časové nastavení práce ženské skupiny, která bude pokračovat po celou tuto dobu ve svém procesu. Druhá část se uskuteční v Domě umění města Brna v roce 2016.

Václav Glotser

P. S.:

Výstavu doprovází publikace Kamila Ženatá, Horizont událostí. Event Horizon, část první. Kurátorka projektu Caroline Krzysztan. Texty Milan Ohnisko, Kamila Ženatá. Grafická úprava Bedřich Vémola. Kolem – Kamila Ženatá, Praha 2015. 87 s., obr., texty česko-anglicky – k výstavě Praha, Karlin Studios – suterén, 21. 5. – 19. 7. 2015